

Jak Polacy (nie)dbają o środowisko

Dwie trzecie Polaków deklaruje, że odczuwa niepokój związany z ryzykiem zanieczyszczenia wody, jednak tylko 8 proc. wprowadziło w życie ekologiczne nawyki po ostatniej katastrofie na Odrze w 2022 r. – wynika z najnowszej fali badania EKObaremtr zrealizowanego przez SW Research wspólnie z akcją „Operacja Czysta Rzeka”. 5 czerwca obchodzimy Światowy Dzień Ochrony Środowiska. Jest to dobra okazja, by przyrzec się naszemu podejściu do ekologii.

Czerpanie przyjemności z kontaktu z naturą, szczególnie popularnego w okresie wiosenno-letnim, może być zaburzone przez niepokojące zjawiska, które dostrzegamy w naszym naturalnym środowisku.

Największe obawy, zdaniem 69% Polaków, budzą pozostawione w lesie lub parku odpady i nieczystości.

Na drugim i trzecim miejscu badani wskazują obszary związane ze zbiornikami wodnymi – zanieczyszczenie wody, pływające śmieci (64%) oraz martwe zwierzęta, w tym ryby (59%). Niemal równie często (57%) nasz niepokój budzą ślady po wycieku paliwa, ścieki z kanalizacji i inne płyny przemysłowe.

W tym kontekście zastanawiające są deklaracje Polaków co do faktycznych lub dotychczasowych działań w sytuacji zaobserwowania niepokojących zmian w naszym ekosystemie. Okazuje się, że **blisko co czwarty z nas (23%) nie podejmuje żadnych działań**. Mniej niż połowa (46%) decyduje się powiadomić lokalne władze (np. sołtysa, urząd gminy) a **co trzecia osoba (33%) bierze „brudne sprawy” w swoje ręce i samodzielnie oczyszcza teren z odpadów**. Interesujące jest to, że relatywnie niskim zaufaniem w tego typu sytuacjach cieszą się media (14%) i służby porządkowe (9%).

Tak wysoki odsetek osób deklarujących brak jakiegokolwiek reakcji koresponduje z poczuciem braku sprawczości – co piąty Polak (21%) uważa, że „sam może zrobić niewiele lub nic” oraz, że „szkoda tracić na to czas”. Jednak **w polskim społeczeństwie najczęstszą postawą jest „umiarkowany pesymizm” – 60% badanych podejmuje pewne działania, mimo świadomości, że ich działania mają niewielki wpływ na postępujące zmiany oraz nawyki innych osób**. Niemal identyczny odsetek badanych (59%) jest przekonany, że występujące zmiany „klimatyczne są odwracalne, ale trudno będzie je powstrzymać”, podczas gdy skrajni pesymiści („nic już nie możemy zrobić”) stanowią zaledwie 7% polskiego społeczeństwa.

„W oczy rzuca się niepokojący paradoks w świadomości ekologicznej Polaków. Mimo wyraźnych obaw związanych z zanieczyszczeniem środowiska, szczególnie wody, zdecydowana większość nie wprowadziła trwałych zmian w swoich nawykach. Tymczasem, aktywne działania są nieodzownym elementem skutecznej ochrony środowiska. Niewielki odsetek społeczeństwa, który podejmuje własne inicjatywy w przypadku zauważalnych zmian w ekosystemie koreluje z problemem braku poczucia sprawczości. Z jednej strony, im mniej osób zaangażowanych w ekologię widzimy w naszym bezpośrednim otoczeniu, tym odczuwamy większe zniechęcenie do podejmowania indywidualnych działań. Z drugiej zaś, im nasze poczucie wpływu jest większe, tym bardziej przekonujący jesteśmy dla innych. Ten mechanizm wydaje się sam napędzać” – zauważa Piotr Zimolzak, szef projektu badawczego EKObaremtr z agencji SW Research.

Jak pokazują wyniki najnowszego EKObaremtru, Polacy dość mocno obawiają się wszelkiego rodzaju zanieczyszczeń zbiorników wodnych. W ubiegłym roku katastrofą ekologiczną została dotknięta rzeka Odra. W jaki sposób masowy pomór ryb i zwierząt na drugiej co do wielkości rzece w Polsce wpłynął na sposób myślenia i nawyki Polaków? Okazuje się, że zmiany są symboliczne – jedynie 8 proc. ankietowanych deklaruje, że zmieniło zarówno swoje podejście, jak i codzienne nawyki na bardziej ekologiczne. 3 na 10 Polaków twierdzi, że katastrofa na Odrze uwrażliwiła ich na kwestie ekologiczne.

Jednak **blisko połowa (46%) uważa, że ubiegłoroczna klęska ekologiczna nie miała żadnego wpływu i nic w nich nie zmieniła.**

„To smutne, bo nie minął rok od katastrofy ekologicznej na Odrze, a wygląda na to, że tak dramatyczne wydarzenia w świecie przyrody są szybko zapominane, nie skłaniając wielu z nas do żadnych refleksji. Przez kilka miesięcy wydawało się, że nagle wszyscy zainteresowali się zanieczyszczeniem rzek, a tymczasem okazuje się, że było to chwilowe. Przy rzekach działamy już piąty rok i dbamy o naturalne środowisko, organizując akcje sprzątnięcia, ale także nie pozostając biernym wobec niepokojących zjawisk. Apelujemy do społeczeństwa o zgłaszanie takich sytuacji odpowiednim służbom, bo katastrofa na Odrze w swojej skali była największą, natomiast w ciągu roku niebezpieczne zdarzenia dzieją się znacznie częściej, a w związku ze zmianami klimatu oraz brakiem skutecznego monitoringu związanego z odprowadzaniem ścieków przemysłowych, anomalie w rzekach będą występować i mogą mieć katastrofalne skutki. Coraz częściej przypominają o tym eksperci, dlatego nie możemy pozostać obojętni na to, co się dzieje ze środowiskiem. Zmiana nawyków jest konieczna, uwrażliwienie na kwestie ekologiczne powinno być stałym elementem obywatelskiej edukacji, warto o tym rozmawiać, inspirować i wyjaśniać. Wciąż mamy wokół wielu ekosceptyków, ale analizując naszą akcję – cieszę się, że uczestników społecznego sprzątnięcia jest coraz więcej, w tym roku ponad 18 tysięcy, a wśród nich 10 tysięcy tych najmłodszych. Jesteśmy więc po drugiej stronie barykady i wierzymy w słuszność podejmowanych działań” – mówi Izabela Sałama, rzeczniczka prasowa „Operacji Czysta Rzeka”.

A jakiego rodzaju nawyki ekologiczne zostały zmienione w następstwie wiadomości o katastrofie na Odrze? Przede wszystkim są to codzienne czynności, często o niewielkiej skali, ale wykonywane dość regularnie, tj. **rezygnacja z długich kąpieli w wannie na rzecz prysznica (56%) oraz zakręcanie kranu (48%)**. Z kolei najrzadziej Polacy zadeklarowali zaangażowanie się w działalność akcji ekologicznych – bez względu na to, czy chodzi o własny czas i zaangażowanie (15%) czy wsparcie finansowe (12%).

Nota metodologiczna:

Badanie EKOBAROMETR – V EDYCJA przeprowadzono w dniach 8-16.05.23 techniką CAWI przez instytut badawczy SW Research na reprezentatywnej próbie 1500 Polaków w wieku 16-80 lat.

O badaniu EKObarmetr:

[EKObarmetr](#) to jedyny w swoim rodzaju cykl badań poświęcony analizie aktualnych postaw i nastrojów polskich konsumentów wobec szeroko pojętej ekologii obecnej w różnych sferach codziennego życia. Realizowany jest przez agencję SW Research nieprzerwanie od I kwartału 2020 roku.

Pełna wersja raportu zostanie opublikowana 14 czerwca na stronie agencji SW Research.

Operacja Czysta Rzeka

To pierwsza w historii skoordynowana akcja społecznego sprzątnięcia rzek na całej ich długości, z uwzględnieniem dopływów, a także brzegów i okolicy. Ma na celu zaangażowanie lokalnych społeczności, samorządów, organizacji pozarządowych, a także turystów do posprzątnięcia rzek i terenów wokół, a w ciągu roku do utrzymania tam czystości. To także akcja edukacyjna i społeczna zakładająca w długiej perspektywie wpływanie na zachowania i postawy obywateli wyrażające dbałość o środowisko lokalne, w którym na co dzień żyją, z którego korzystają, i z którego w przyszłości będą korzystać następne pokolenia. Początkowo miała dotyczyć jedynie rzeki Bug, ale szybko okazało się, że są chętni do propagowania idei w całej Polsce. Dzięki temu w 4 edycjach ponad 15 000 wolontariuszy zebrało ponad

500 ton śmieci w całej Polsce. W piątej wiosennej edycji 2023 roku ponad 18 tysięcy uczestników pobiło rekord sprzątnięcia, usuwając z łona natury ponad 300 ton odpadów.

Co roku akcję wspierają samorządy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, największe wypożyczalnie sprzętu pływającego oraz lokalni liderzy i media. W ubiegłych latach wsparcie okazali także przedstawiciele życia publicznego tacy jak: Jacek Kleyff, Andrzej Stasiuk, Adam Nowak i Raz Dwa Trzy, Stanisław Soyka, Urszula Dudziak, Kayah, Marek Kamiński, Anna Maruszczyk, o. Tomasz Dostatni, prof. Stanisław Baj, dr Andrzej Kruszewicz, o. Leon Knabit, Justyna Steczkowska, Beata Sadowska czy śp. Aleksander Doba.

Pomysłodawcą i organizatorem Operacji Czysta Rzeka jest Wydawnictwo 5 Strona - wydawca magazynu Kraina Bugu.

Piąta edycja Operacji Czysta Rzeka wspierana jest przez sponsorów i partnerów. Głównym Partnerem Edycji jest Fundacja Inter Cars. Marka DaFi jest Sponsorem Strategicznym. Sponsorem Oficjalnym jest Intel Technology, a wśród Sponsorów Wspierających znalazły się firmy: Epson, Forte Plus oraz PepsiCo. Firma Prologis jest Sponsorem Sztabu Głównego, a firma Segro Partnerem Oficjalnym. W gronie Partnerów Wspierających są: Arche, Bank Ochrony Środowiska, Servier Polska, Egis, Anpharm Przedsiębiorstwo Farmaceutyczne, Dobra Energia Dla Olsztyna oraz Ecol-Unicon. Marka 4F jest Partnerem Sztabu Głównego. Partnerem Merytorycznym jest Asekol PL Organizacja Odzysku Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego. Partnerem Logistycznym została Toyota Auto Podlasie. Oficjalnym Ubezpieczycielem Edycji jest Generali, Oficjalnym Dostawcą Paliwa – sieć stacji paliw Moya, a firma Remondis otrzymała status Oficjalnego Odbiorcy Odpadów. Partnerem Technologicznym zostało Autenti, Partnerem Analitycznym – CUX Research, Partnerem DOOH – Jet Line, Partnerem Reklamowym – BeDigital, a Partnerem Informatycznym dhosting.pl.

Szczegółowe informacje:

www.operacjarzeka.pl

<https://www.facebook.com/Operacjarzeka>

<https://www.linkedin.com/showcase/operacja-czysta-rzeka/>